

РЕЦЕНЗІЇ

**Рецензія
на монографію
«Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи:
теорія і практика» (2023)**

Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи: теорія і практика : монографія / Наталія Володимирівна Левченко ; [наук. ред. Н.М. Коляда] ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Київ : Компринт, 2023. – 429с.

Петренко Оксана, докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри теорії і методики виховання, Рівненський державний гуманітарний університет

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6906-3542>

E-mail: oksana.petrenko@rshu.edu.ua

Монографія «Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи: теорія і практика» (автор: Н. Левченко) підготовлена відповідно до наукових тем кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи («Актуальні проблеми соціально-педагогічної теорії та практики (реєстраційний номер 0111U007547)»; «Актуальні проблеми історико-педагогічного знання (реєстраційний номер 0111U009198)» та відповідно до напрямів діяльності молодіжного центру «START» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Ключові слова: *молодь, підготовка майбутніх соціальних працівників, молодіжна робота, соціальна робота з молоддю, молодіжний працівник.*

Petrenko Oksana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Education, Rivne State Humanitarian University

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6906-3542>

E-mail: oksana.petrenko@rshu.edu.ua

The monograph «Preparation of future social workers for youth work: theory and practice» (author: N. Levchenko) was prepared in accordance with the scientific topics of the department of social pedagogy and social work («Actual problems of social and pedagogical theory and practice (registration number 0111U007547)»; «Actual problems of historical and pedagogical knowledge (registration number 0111U009198)» and in accordance with the activities of the youth center «START» of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Keywords: *youth, training of future social workers, youth work, social work with youth, youth worker.*

У сучасному суспільстві молодіжну роботу зазвичай розуміють як інструмент для особистісного розвитку, соціальної інтеграції та активного громадянства молодих людей. Молодіжна робота є «ключовим словом» для всіх видів діяльності соціального, культурного, освітнього або політичного характеру, що робиться разом з молоддю, для молоді та силами самої молоді. Вона належить до сфери освіти поза межами закладу освіти, найчастіше пов'язана з неформальною або інформальною освітою. Молодіжна

робота характеризується як: ціннісно-орієнтована, орієнтована на потреби молоді, добровільна, розвивальна, саморефлексивна та критична, побудована на стосунках [5].

Авторка Н. Левченко у своєму дослідженні виокремила три групи науковців, які займалися: 1) *проблемою підготовки майбутніх соціальних працівників* Д. Годлевська, Ю. Палагнюк, А. Сиса (дослідники, які розглядали професійні компетентності майбутніх соціальних працівників); А. Дуля, Г. Слозанська, О. Адаменко, О. Карпенко, Т. Голубенко, Ю. Рябова, Т. Лях, О. Пінаєва, Б. Пінаєв, Н. Сойма (дослідники, які розглядали підготовку майбутніх соціальних працівників до роботи з різними групами клієнтів); Г. Корінна, О. Гончаренко (проблема підготовки майбутніх соціальних працівників на засадах гендерного підходу); В. Поліщук та ін. (проблема підготовки майбутніх соціальних працівників закордоном); Т. Равлик та ін. (проблема підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з інклюзивними групами населення); Л. Клорс, М. Орлова (проблема підготовки майбутніх соціальних працівників до здоров'язбережувальної діяльності); І. Мельничук, Г. Слозанська, Л. Пакушина, Л. Хоменко-Семенова, О. Бартків, О. Василенко, І. Савельчук (проблема підготовки майбутніх соціальних працівників в освіті та в своїй професії); 2) *проблемою підготовки майбутнього соціального педагога* займалися Л. Міщик, Н. Перхайло (проблема визначення професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів); Л. Смеречак, Т. Савченко, Т. Чикалова, Т. Спіріна, Г. Піхур, Д. Великжаніна, І. Савельчук, М. Марій, З. Фалинська (проблема професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах закладів освіти); К. Яковенко, М. Рудь, Н. Коношенко, А. Руденко, А. Свинобой, Р. Козубовський, В. Костів, Л. Ваврищук, О. Белоліпцева (проблема професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів з різними групами клієнтів); Г. Біляченко, С. Толстоухова, Р. Овчарова, Н. Султанова, О. Михайленко, Д. Великжаніна (проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів на засадах компетентнісного підходу); М. Лехолетова, Т. Лях, А. Конончук, Л. Віннікова (проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів за кордоном); О. Ілліна, І. Доброскок, О. Турська, Н. Тимошенко, Н. Янц, Т. Зінченко, Г. Біляченко, О. Денисюк, О. Пожидаєва, І. Фірсова, В. Зінченко, Л. Міщик, О. Усик, В. Шевченко (проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів до різних видів професійної діяльності). 3) *проблеми молодіжної роботи, клубної роботи, дозвілєвої роботи, молодіжного руху, молоді, молодіжної політики* розглядали Ю. Палагнюк, А. Сиса, І. Зверева, Г. Непорожня, В. Зінченко, Ю. Максимчук, О. Старинець, Ю. Щотова, Ю. Глущенко, А. Мінаєв, Н. Коляда, О. Кравченко, Н. Коваленко, А. Кулікова, О. Безпалько, О. Лісовець, І. Пеша, Є. Бородин, Д. Бибик, А. Войтовська та ін. [4, с. 44].

У монографії представлено закони та нормативно-правові акти, які регламентують основні аспекти соціальної молодіжної політики, підготовки відповідних кадрів, а саме: Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (2021), Державні цільові соціальні програми «Молодь України» (2016–2020), (2021–2025), програма «Молодіжний працівник» (2014), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі» (2017) та ін. [4, с. 326].

На законодавчому рівні визначено, що «молодіжна робота – діяльність, спрямована на залучення дітей та молоді до суспільного життя, що здійснюється дітьми та молоддю, разом з дітьми та молоддю або в інтересах дітей та молоді за допомогою інструментів спільного прийняття рішень» (Законом України «Про основні засади молодіжної політики», 2021) [5].

Основними завданнями молодіжної роботи відповідно до Закону є: «розвиток і задоволення різноманітних потреб та інтересів дітей та молоді, сприяння їх

особистісному розвитку та самореалізації; формування в дітей та молоді загальнолюдських, загальнокультурних і загальнонаціональних цінностей, навчально-пізнавальних, громадянських, соціальних, комунікативних, підприємницьких та інших компетентностей; розвиток волонтерства, вуличних культур, неформальних молодіжних об'єднань, програм національних та міжнародних обмінів, молодіжного туризму; упровадження програм професійної орієнтації, популяризації та утвердження здорового і безпечного способу життя, культури здоров'я; організація змістовного дозвілля, культурного, емоційного розвитку особистості; забезпечення партнерської підготовки дітей та молоді, які проживають на тимчасово окупованій території України та внутрішньо переміщених осіб; упровадження інклюзивного підходу та забезпечення рівного доступу кожної молодої особи до якісних форм молодіжної роботи» [5; 3, с. 85–91].

Майбутнє держави багато в чому залежить від громадянської позиції підростаючого покоління, тому це підвищує значущість управління процесами національно-патріотичного становлення майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи в процесі навчання у закладі вищої освіти.

У 2021 р. до Національного класифікатора професій внесено нову професію молодіжної сфери – «фахівець з питань молоді (молодіжний працівник)». Відповідно до цього професійного стандарту підтвердження професійної та освітньої кваліфікації віднесено до рівня Національної рамки кваліфікацій від 4 рівня до 6 рівня НРК, що залежить від категорії фахівця. Працювати молодіжними працівниками згідно з професійним стандартом можуть особи з вищою освітою таких галузей знань: 01 Освіта/Педагогіка, 02 Культура і мистецтво, 03 Гуманітарні науки, 05 Соціальні та поведінкові науки, 23 Соціальна робота [6].

Також у науковій праці Н. В. Левченко виокремлено основні обов'язки молодіжного працівниками: оцінка потреби молодих людей у правильному плануванні та проведенні програм, пов'язаних з такими сферами, як: зміцнення здоров'я, заняття фітнесом; попередження шкідливих звичок та криміналу (куріння, наркотики, угруповання, насильство, стосунки та знущання); організація та проведення мистецьких, спортивних, житлових заходів, громадських та екологічних проєктів, навчання на свіжому повітрі; розвиток відносин із молоддю на основі поваги та довіри; підтримка молодих людей у різних ситуаціях; настанова, навчання та підтримка окремих людей; встановлення цілей для прогресу та регулярний контроль і перегляд якості проведення місцевої молодіжної роботи; співпраця із сім'ями та іншими ключовими людьми в житті молодої людини, а також із фахівцями з інших організацій, що займаються молоддю (соціальна допомога, охорона здоров'я, поліція, освіта, що попереджують правопорушення молоді, та місцеві органи влади, щоб створити потужну мережу підтримки); відвідування регулярних тренінгів та пропозицій можливостей розвитку, щоб підтримувати актуальні знання з охорони здоров'я й безпеки та розвитку місцевої політики; набір, навчання та керування персоналом, включаючи волонтерів; виконання адміністративних завдань, підтримка ефективної системи запису та відповідей на запити; співпраця з батьками та громадськими групами, щоб заручитися підтримкою покращеного забезпечення та захищати інтереси молоді; визначення та пошук джерел фінансування проєктів для покращення послуг та ресурсів для молоді; складання бізнес-планів, управління бюджетами, звіт про роботу [4, с. 62].

Отже, монографія «Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи: теорія і практика» включає такі основні параграфи: аналіз стану дослідженості наукової проблеми; поняттєво-категорійний аналіз дослідження; законодавча та нормативно-правова база молодіжної роботи; зарубіжний досвід молодіжної роботи;

вітчизняний досвід молодіжної роботи; передумови становлення і розвитку молодіжної роботи; особливості підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи: формальна, неформальна освіти; зміст, форми і методи підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи; зміст підготовки докторів філософії до молодіжної роботи; методичне забезпечення підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи.

Монографію «Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи: теорія і практика» підготовлено відповідно до наукових тем кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи («Актуальні проблеми соціально-педагогічної теорії та практики (реєстраційний номер 0111U007547)»; «Актуальні проблеми історико-педагогічного знання (реєстраційний номер 0111U009198)» та відповідно до напрямів діяльності молодіжного центру «START» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Монографію «Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи: теорія і практика» укладено для здобувачів вищої освіти, науковців, наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, наукових установ та всіх, хто цікавиться питаннями молодіжної роботи, підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи.

Вважаємо, що монографія «Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи: теорія і практика» заслуговує позитивної оцінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна молодіжна стратегія до 2030 року : Указ Президента України від 12.03.2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13>
2. Коляда Н., Левченко Н. Розвиток молодіжної роботи в умовах закладу вищої освіти (з досвіду діяльності молодіжного центру «START» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини). *Соціальна робота та соціальна освіта*. Вип. 2., 2019 С. 87–96. URL : <http://srsou.edu.ua/article/view/158475>
3. Левченко Н. В. «Молодь» та «Молодіжна робота»: смислове наповнення понять. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Вип. 2(49). С. 85–91.
4. Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи: теорія і практика : монографія / Наталія Володимирівна Левченко ; [наук. ред. Н. М. Коляда] ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Київ : Компринт, 2023. 429с.
5. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27.04.2021 р. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>
6. Про затвердження професійного стандарту «Фахівець з питань молоді (молодіжний працівник): Наказ Міністерства молоді та спорту України від 22 березня 2023 р. № 1564. URL: <https://mms.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-fakhivets-z-pytan-molodi-molodizhnyi-pratsivnyk> (дата звернення: 31.03.2023).